VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

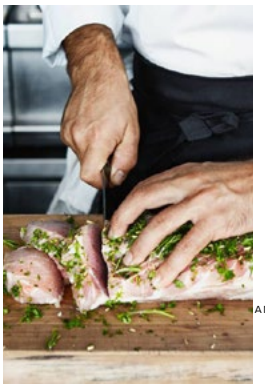

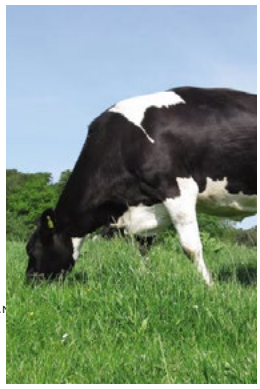

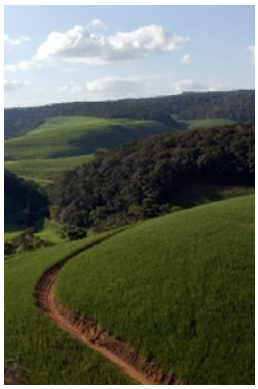

Hållbara Produkter

Vägledning för att skapa mer hållbara produkter och ett mer hållbart produktsortiment

I initiativet **Hållbar Livsmedelskedja** arbetar vi med att få livsmedel mer hållbara. Vi har initialt valt ut ett antal vanliga råvarukategorier: fältodlade grödor som spannmål, ris och majs, mjölkprodukter, kött- och charkprodukter samt ägg, vildfångad och odlad sjömat, frukt och grönt, vegetabiliska oljor, socker, kaffe, te och kakao samt nötter. Vi har analyserat vad företagen i livsmedelskedjan behöver adressera för att råvarukategorierna ska bli långsiktigt hållbara, så kallade Väsentlighetsanalyser. Men vi förstår också att varje resa börjar med ett steg. Därför har vi arbetat fram Hållbarhetsagendor – ett koncept som bygger på att identifiera mer hållbara produkter i en livsmedelskedja. I konceptet arbetar vi med att **Växa toppen**, dvs. vad som måste öka för att livsmedelskedjan ska bli mer hållbar, samt **Lyfta botten**, dvs. definiera produktaspekter som behöver fasas ut ur livsmedelskedjan. Företagen får på detta sätt vägledning i vad de behöver göra för att få mer hållbara produkter i livsmedelskedjan, och ett system för att kunna visa framstegen. Vi har också tagit fram ett separat dokument med data om produktion och import för råvarukategorierna.

VÄSENTLIGHETSANALYSEN

Väsentlighetsanalyserna för de olika kategorierna är strukturerade enligt 10 viktiga hållbarhetsområden: Biodiversitet & ekosystem, klimat & luft, bördighet & erosion, vatten, kemikalier & bekämpningsmedel, övergödning, djurvälfärd, arbetsförhållanden, lokalbefolkningar, samt lagefterlevnad & spårbarhet. I primärproduktionen inräknas alla aktiviteter och resurser som används på gårdsnivå eller fartygsnivå för fiske.

Varje hållbarhetsområde har ett övergripande, visionärt mål. Under biodiversitet & ekosystem är t.ex. det övergripande målet: produktion som bevarar/ökar biologisk mångfald, naturliga ekosystem och ekosystemtjänster.

Under målet nämner vi de viktigaste produktionsaspekterna som kräver åtgärder för att uppnå väsentlig mer hållbar produktion. Till varje produktionsaspekt tar vi upp exempel på åtgärder. De flesta kan åtgärdas på den enskilda gården eller båten, medan andra måste åtgärdas inom en hel sektor. Exemplen kan relatera till olika produktionsländer, så alla är inte nödvändigtvis relevanta överallt. De ska heller inte tolkas som en standard. Det kan vara svårt att genomföra åtgärder på kort sikt. Vi ser 2030 som en riktlinje. Det finns flera målkonflikter mellan områdena, vilket är naturligt då hållbarhet i livsmedelskedjan är ett mycket komplext område.

Vissa benämningar är markerade med en asterisk. Gå till asterisken i högerkolumnen av Väsentlighetsanalysen för att läsa mer.

HÅLLBARHETSAGENDAN

Företagen bör sätta ambitiösa mål och senast 2020 bör man kunna visa på reella framsteg.

I Växa toppen refererar vi till de bästa och mest trovärdiga certifieringssystemen på marknaden för närvarande. Certifierade produkter enligt de här systemen kan dock inte ses som fullkomligt socialt och ekologiskt hållbara i dagsläget eftersom de inte nödvändigtvis inkluderar samtliga väsentliga element. Därför är 100 % certifierat enligt certifieringssystemens nuvarande kriterier inte en långsiktig lösning. Vi kommer att arbeta för att certifieringssystemen stärker sina krav för att leverera på ännu högre hållbarhet. Det kan också finnas andra likvärdiga hållbarhetskoncept som adresserar betydande hållbarhetsaspekter, kommunicerar kriterierna publikt och tredjepartsgranskar producenterna. Det är upp till företagen att definiera och påvisa sådana koncept.

Lyfta botten kan ses som en miniminivå för acceptabla produkter.

LEVERANTÖRSKEDJAN OCH FÖRPACKNINGAR

Utöver råvarukategorierna har vi tagit fram västenlighetsanalyser och hållbarhetsagendor för förpackningar och emballage samt för hela leverantörskedjan - från gårdsgrind till kassalinje. Det senare täcker hållbarhetsaspekter inom vidareförädling, transporter och lagring. De kategorierna har en något annorlunda struktur.

Vi planerar att uppdatera dokumenten regelbundet.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Fältodlade grödor Väsentlighetsanalys för spannmål, ris, majs etc.

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER
Biodiversitet & ekosystem	*Jordbruk som bevarar/ökar biologisk mångfald, naturliga ekosystem och ekosystemtjänster.* I. Odlingssystem II. Expansion	I. Skötselplan för biologisk mångfald. Odlingsfria skyddszoner med nektarbärande växter, småbiotoper, lärkrutor, våtmarker, skalbaggsåsar. Gödsel- och sprutfria kantzoner, varierad växtföljd med blandvallar, ekologisk odling. Varierat landskap och/eller nybildande av landskapselement (mosaiklandskap). Kontroll av invasiva arter. II. Expansion av odling koncentreras till redan brukad/degraderad mark.
Klimat & luft	*Jordbruk som minimerar växthusgaser och/eller andra skadliga utsläpp till luften.* I. Gödsel II. Kolinlagring/växthusgasutsläpp III. Maskinpark IV. Gårdsanläggningar	I. Organisk gödsel från närområdet premieras. Mineralgödsel är producerat med förnybar energi och lustgasreducering. Gödselgivan beaktar lustgasavgång. Precisionsodling, behovsanpassad gödsling/kväveeffektivitet. II. Mellangrödor, fånggrödor, perenna grödor, återföring av skörderester. Skyddszoner. III. Hållbara förnybara drivmedel i maskinparken, sparsam körning. IV. Förnybar energi i gårdsanläggningar.
Bördighet & erosion	*Jordbruk som bygger/bibehåller bördighet och god markstruktur.* I. Bördighet, mullhalt, näringsstatus II. Markpackning III. Erosion	I. Varierad växtföljd med inslag av fleråriga grödor, återföring av skörderester. Kvalitetssäkrade kretsloppssystem för växtnäring från samhället. II. Fasta körspår, lätta maskiner. Växtföljd. III. Växtföljd, anpassad jordbearbetning, nedbrukning av skörderester, sådd tvärs sluttning, mellangrödor.
Vatten	*Jordbruk som nyttjar vattenresurser på ett hållbart sätt och säkrar god vattenkvalitet även i omgivningen.* I. Vattentillgång II. Vattenanvändning III. Förorening	I. Ej från områden med hög vattenrisk utan en robust samverkan om Water Stewardship*. Förnybart vatten (ej fossilt vatten). II. Åtgärder som främjar vattenhushållning och klimatanpassning, t ex dammar, skyddszoner, landskapsplanering. III. Renat avrinningsvatten. Skyddszoner, biobäddar. Säker rengöring av utrustning. Säker förvaring av kemikalier.
Kemikalier & Bekämpningsmedel	*Jordbruk som ej bidrar till negativ påverkan på omgivande miljö samt säkrar giftfria livsmedel.* I. Metod, kvantitet II. Val av preparat III. Livsmedelssäkerhet IV. Resistensutveckling hos ogräs och skadegörare	I. Integrerat växtskydd (IPM)* inkl biologisk bekämpning, precisionsodling, varierade medel mm. Ekologisk odling. II. Preparat på Pesticide Action Networks (PAN) lista Highly Hazardous Pesticides* används ej. Stråförkortningsmedel används ej. III. Gödselmedel med låg kadmiumhalt. Ej avdödning av gröda före skörd. IV. Varierad användning av preparat med olika verkningssätt.
Övergödning	*Jordbruk som minimerar läckage av växtnäring till omgivande miljö.* I. Metod, kvantitet II. Odlingssystem	I. Behovsanpassad gödsling, precisionsodling. II. Skyddszoner, våtmarker. Spridningstidpunkt. Mellangrödor, vinterbevuxen mark, växtföljd.
Djurvälfärd		
Arbetsförhållanden	*Jordbruk som tryggar goda och säkra arbetsförhållanden och ger lön som går att leva på.* I. Arbetarvillkor II. Arbetarskydd III. Kompetensutveckling	I. Tillämpning av ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter. Trygga villkor, lön som går att leva på. II. Adekvat skyddsutrustning. III. Kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, odlingsteknik.
Lokalbefolkningar	*Jordbruk som bidrar till goda lokala levnadsvillkor.* I. Landrättigheter vid expansion II. Resurssvaga producenter	I. Ny mark tas ej i anspråk utan samtycke (FPIC* – Free Prior Informed Consent) och skydd av höga lokala bevarandevärden (HCV 4-6)*. II. Bonden garanteras skälig ersättning, långsiktiga handelsrelationer samt förfinansiering. Kompetensutveckling inom ekologi, social välfärd, odlingsteknik, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, organisering, matsäkerhet etc.
Lagefterlevnad & spårbarhet	*Jordbruk som uppfyller gällande lagstiftning och säkerställer transparens och spårbarhet i råvarukedjan.* I. Korruption II. Livmedelsbedrägeri III. Rapportering	I. Korruptionspolicy, kontroll. II. Full spårbarhet, kontroll. III. Publik hållbarhetsrapportering.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Fältodlade grödor Hållbarhetsagenda

	PRIORITERINGAR
Växa toppen = öka andelen	KRAV certifierade produkter
	EU-ekologiska produkter
	Klimatcertifierade produkter enligt Sigill Kvalitetssystem
	Andra trovärdiga hållbarhetsinitiativ som: • Tydligt adresserar betydande hållbarhetsaspekter (relevans) • Tredjepartgranskade (trovärdighet) • Externt kommunicerade kriterier (transparens) *Måste identifieras!*
Lyfta botten = minimera	Spannmål odlat med stråförkortningsmedel.
	Produkter från odlingar som använder kemikalier upptagna i List of hazardous pesticides in world production of fresh fruit & vegetables.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Mjölkbaserade produkter Väsentlighetsanalys för mjölkproduktion

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER
Biodiversitet & ekosystem	*Produktion som bevarar/ökar biologisk mångfald, naturliga ekosystem och ekosystemtjänster.* I. Betesdrift II. Foderodling III. Genetisk djurvariation	I. Skötselplan för biologisk mångfald. Djur på naturbetesmarker. II. Skötselplan för biologisk mångfald. Blandvallar, blommande klöverremsor. Ansvarsfullt producerad soja och oljepalmsprodukter. Spannmål och majs producerade i varierade växtföljder. III. Bevarande av en bred genetisk bas inkl. lantraser.
Klimat & luft	*Produktion som minimerar växthusgaser och/eller andra skadliga utsläpp till luften.* I. Foderodling – gödsel II. Växthusgasutsläpp från djur III. Gödsellagring och spridning IV. Maskinpark V. Gårdsanläggningar	I. Organisk gödsel från närområdet premieras. Mineralgödsel är producerat med förnybar energi och lustgasreducering. Gödselgivan beaktar lustgasavgång. II. Foderstater som reducerar växthusgasutsläpp. Avel för låga metanutsläpp per kg mjölk. III. Biogasanläggningar, täckta gödselbrunnar. IV. Hållbara förnybara drivmedel i maskinparken. V. Förnybar energi. Köldmedia med låg klimatpåverkan.
Bördighet & erosion	*Produktion som bygger/bibehåller bördighet och god markstruktur.* I. Foderodling II. Betesdrift	I. Foderstater baserade på vall. Kvalitetssäkrade kretsloppssystem för växtnäring från samhället. Växtföljd. Fasta körspår, lätta maskiner. II. Anpassade drivgångar och utfodringsplatser. Balanserad betesintensitet.
Vatten	*Produktion som nyttjar vattenresurser på ett hållbart sätt och säkrar god vattenkvalitet även i omgivningen.* I. Foderodling – vattentillgång II. Vattenanvändning III. Förorening	I. Ej från områden med hög vattenrisk utan en robust samverkan om Water Stewardship*. Förnybart vatten (ej fossilt vatten). II. Effektiv användning av rengöringsvatten. Åtgärder som främjar vattenhushållning och klimatanpassning, t ex dammar, skyddszoner, landskapsplanering. III. Renat avrinningsvatten. Skyddszoner, biobäddar. Säker rengöring av utrustning. Säker förvaring av kemikalier.
Kemikalier & Bekämpningsmedel	*Produktion som ej bidrar till negativ påverkan på omgivande miljö samt säkrar giftfria livsmedel.* I. Foderodling – val av metod, kvantitet, preparat II. Rengöring gårdsnivå	I. Integrerat växtskydd (IPM)* inkl biologisk bekämpning, precisionsodling, varierade medel mm. Ekologisk odling. Preparat på Pesticide Action Networks (PAN) lista Highly Hazardous Pesticides används ej. Stråförkortningsmedel används ej. II. Rengöringskemikalier väljs efter försiktighetsprincipen.
Övergödning	*Produktion som minimerar läckage av växtnäring till omgivande miljö.* I. Djurtäthet II. Foderodling – gödsel III. Stallgödsel	I. Djurantal i balans med foderareal, betesareal och rastfålla. II. Resurseffektiv användning av gödsel. III. Biogasproduktion, annan vidareförädling av stallgödseln.
Djurvälfärd	*Animalieproduktion som säkerställer djurens hälsa och välfärd.* I. Djurhälsa/Djurvälfärd II. Antibiotikaanvändning	I. Djurvälfärd som uppfyller the World Organisation for Animal Health kriterier. Omfattande tillgång till bete. Lösdriftsstallar med hög komfort, balanserad djurtäthet. Möjlighet till naturligt beteende. Minimerad och bekväm transportering. Bedövning vid operativa ingrepp. Juverhälsa, klövhälsa och fertilitet. II. Ansvarsfull antibiotikaanvändning.
Arbetsförhållanden	*Produktion som tryggar goda och säkra arbetsförhållanden och ger lön som går att leva på.* I. Arbetarvillkor II. Arbetarskydd III. Kompetensutveckling IV. Foderodling	I. Tillämpning av ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter. Trygga villkor, lön som går att leva på. II. Adekvat skyddsutrustning. III. Djurvälfärd, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering. IV. Ansvarsfullt producerad soja och oljepalmsprodukter.
Lokalbefolkningar	*Jordbruk som bidrar till goda lokala levnadsvillkor.* I. Foderodling – soja och oljepalmsprodukter II. Resurssvaga producenter	I. Ansvarsfullt producerad* soja och oljepalmsprodukter – ny mark tas ej i anspråk utan samtycke (FPIC) och skydd av höga lokala bevarandevärden (HCV 4-6)*. II. Bonden garanteras skälig ersättning, långsiktiga handelsrelationer., Kompetensutveckling inom ekologi, social välfärd, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, djurvälfärd, antibiotikaanvändning, organisering, matsäkerhet etc.
Lagefterlevnad & spårbarhet	Produktion som uppfyller gällande lagstiftning och säkerställer transparens och spårbarhet i råvarukedjan. I. Foderodling II. Korruption III. Livsmedelsbedrägeri IV. Rapportering	I. Ansvarsfullt producerad och spårbar soja och oljepalmsprodukter. II. Korruptionspolicy, kontroll. III. Full spårbarhet, kontroll. IV. Publik hållbarhetsrapportering.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Mjölkbaserade produkter Hållbarhetsagenda

	PRIORITERINGAR
Växa toppen = öka andelen	KRAV certifierade produkter
	EU-ekologiska produkter
	Klimatcertifierade produkter enligt Sigill Kvalitetssystem
	Andra trovärdiga hållbarhetsinitiativ som: • Tydligt adresserar betydande hållbarhetsaspekter (relevans) • Tredjepartgranskade (trovärdighet) • Externt kommunicerade kriterier (transparens) *Måste identifieras!*
Lyfta botten = minimera	Mjölkprodukter från gårdar med antibiotikaanvändning som ej aktivt arbetar för att minska risk för antibiotikaresistens och ej garanterar följande: • Gruppbehandling är restriktiv: individuell behandling är norm. • Antibiotika används endast efter ordination av veterinär • Dokumentation finns och uppföljning utförs • Utredning genomförs av veterinär/expertrådgivare och ett åtgärdsprogram tillämpas vid återkommande användning • Preparat för humanmedicin används ej
	Mjölkprodukter från gårdar som använder foder med oljepalmsprodukter som ej är certifierade enligt RSPO.
	Mjölkprodukter från gårdar som använder fodersoja som ej är ansvarsfullt producerat och certifierad/verifierad enligt EU-ekologiskt, ProTerra, RTRS, Donau Soya eller likvärdigt.
	Mjölkprodukter från gårdar som ej säkerställer förbud mot smärtsam behandling utan bedövning/smärtlindring, t.ex vid avhorning och operativa ingrepp.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Kött, chark och ägg

Väsentlighetsanalys för köttproduktion

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER
Biodiversitet & ekosystem	*Produktion som bevarar/ökar biologisk mångfald, naturliga ekosystem och ekosystemtjänster.* I. Betesdrift II. Foderproduktion III. Expansion av betesdrift IV. Genetisk djurvariation	I. Skötselplan för biologisk mångfald. Naturbetesmarker, t.ex. High Nature Value Farming. II. Skötselplan för biologisk mångfald. Blandvallar, blommande klöverremsor. Ansvarsfullt producerad soja och oljepalmsprodukter. Spannmål och majs producerade i varierade växtföljder. III. Expansion av betesdrift koncentreras till redan brukad/degraderad mark. IV. Bevarande av en bred genetisk bas inkl. lantraser.
Klimat & luft	*Produktion som minimerar växthusgaser och/eller andra skadliga utsläpp till luften.* I. Foderodling – gödsel II. Växthusgasutsläpp från djur III. Gödsellagring och spridning IV. Maskinpark V. Gårdsanläggningar	I. Organisk gödsel från närområdet premieras. Mineralgödsel är producerat med förnybar energi och lustgasreducering. Gödselgivan beaktar lustgasavgång. II. Foderstater som reducerar växthusgasutsläpp. Avel för låga metanutsläpp per kg kött. III. Biogasanläggningar, täckta gödselbrunnar, gödselhus. IV. Hållbara förnybara drivmedel i maskinparken. V. Förnybar energi. Köldmedia med låg klimatpåverkan.
Bördighet & erosion	*Produktion som bygger/bibehåller bördighet och god markstruktur.* I. Foderodling II. Betesdrift	I. Foderstater baserade på vall. Kvalitetssäkrade kretsloppssystem förväxtnäring från samhället. Växtföljd. Fasta körspår, lätta maskiner. II. Anpassade drivgångar och utfodringsplatser. Balanserad betesintensitet.
Vatten	*Produktion som nyttjar vattenresurser på ett hållbart sätt och säkrar god vattenkvalitet även i omgivningen.* I. Foderodling – vattentillgång II. Vattenanvändning III. Förorening	I. Ej från områden med hög vattenrisk utan en robust samverkan om Water Stewardship. Förnybart vatten (ej fossilt vatten). II. Effektiv användning av rengöringsvatten. Åtgärder som främjar vattenhushållning och klimatanpassning, t ex dammar, skyddszoner, landskapsplanering. III. Renat avrinningsvatten. Skyddszoner, biobäddar. Säker rengöring av utrustning. Säker förvaring av kemikalier.
Kemikalier & Bekämpningsmedel	*Produktion som ej bidrar till negativ påverkan på omgivande miljö samt säkrar giftfria livsmedel.* I. Foderodling – val av metod, kvantitet, preparat II. Rengöring gårdsnivå	I. Integrerat växtskydd – IPM –*inkl biologisk bekämpning, precisionsodling, varierade medel mm. Ekologisk odling. Preparat på Pesticide Action Networks (PAN) lista Highly Hazardous Pesticides används ej. Stråförkortningsmedel används ej. II. Rengöringskemikalier väljs efter försiktighetsprincipen.
Övergödning	*Produktion som minimerar läckage av växtnäring till omgivande miljö.* I. Djurtäthet II. Foderodling – gödsel III. Stallgödsel	I. Djurantal i balans med foderareal, betesareal och rastfålla. II. Resurseffektiv användning av gödsel. III. Biogasproduktion, annan vidareförädling av stallgödseln.
Djurvälfärd	*Animalieproduktion* som säkerställer djurens hälsa och välfärd. I. Djurhälsa/djurvälfärd II. Antibiotikaanvändning III. Slakt	I. Djurvälfärd som uppfyller the World Organisation for Animal Health kriterier. God stallmiljö och skötsel, tillgång till strö, balanserad djurtäthet i stallar, tillgång till bete eller utevistelse, ej fixering/bur, möjlighet till naturligt beteende. Minimerad och bekväm transportering. Bedövning vid operativa ingrepp. Stympning, t.ex. svanskupering eller näbbtrimning, tillåts ej. II. Ansvarsfull antibiotikaanvändning. III. Bedövning samt minimering av stress vid slakt.
Arbetsförhållanden	*Produktion som tryggar goda och säkra arbetsförhållanden och ger lön som går att leva på.* I. Arbetarvillkor II. Arbetarskydd III. Kompetensutveckling IV. Foderodling	I. Tillämpning av ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter. Trygga villkor, lön som går att leva på. II. Adekvat skyddsutrustning. III. Djurvälfärd, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering. IV. Ansvarsfullt producerad soja och oljepalmsprodukter.
Lokalbefolkningar	*Jordbruk som bidrar till goda lokala levnadsvillkor.* I. Expansion av betesdrift II. Foderodling – expansion III. Resurssvaga producenter	I. Ny mark tas ej i anspråk utan samtycke (FPIC – Free Prior Informed Consent) och skydd av höga lokala bevarandevärden (HCV 4-6)*. II. Ansvarsfullt producerad* soja och oljepalmsprodukter. III. Bonden garanteras skälig ersättning, långsiktiga handelsrelationer. Kompetensutveckling inom ekologi, social välfärd, odlingsteknik, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, djurvälfärd, antibiotikaanvändning, organisering, matsäkerhet etc.
Lagefterlevnad & spårbarhet	*Produktion som uppfyller gällande lagstiftning och säkerställer transparens och spårbarhet i råvarukedjan.* I. Foderodling II. Korruption III. Livsmedelsbedrägeri IV. Rapportering	I. Ansvarsfullt producerad* och spårad soja och oljepalmsprodukter. II. Korruptionspolicy, kontroll. III. Full spårbarhet, kontroll. IV. Publik hållbarhetsrapportering.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Kött, chark och ägg Hållbarhetsagenda

	PRIORITERINGAR
Växa toppen = öka andelen	KRAV certifierade produkter
	EU-ekologiska produkter
	Naturbetescertifierade produkter enligt Sigill Kvalitetssystem
	Klimatcertifierade produkter enligt Sigill Kvalitetssystem
	Andra trovärdiga hållbarhetsinitiativ som: • Tydligt adresserar betydande hållbarhetsaspekter (relevans) • Tredjepartgranskade (trovärdighet) • Externt kommunicerade kriterier (transparens) Måste identifieras!
Lyfta botten = minimera	Kött från gårdar med antibiotikaanvändning som ej aktivt arbetar för att minska risk för antibiotikaresistens och ej garanterar följande: • Gruppbehandling är restriktiv: individuell behandling är norm. • Antibiotika används ej i tillväxtbefrämjande syfte • Antibiotika används endast efter ordination av veterinär • Dokumentation finns och uppföljning utförs • Utredning genomförs av veterinär/expertrådgivare och ett åtgärdsprogram tillämpas vid återkommande användning • Preparat för humanmedicin används ej
	Kött från gårdar som använder foder med oljepalmsprodukter som ej är ansvarsfullt producerade och certifierad enligt RSPO.
	Kött från gårdar som använder fodersoja som ej är ansvarsfullt producerat och certifierad/verifierad enligt EU-ekologiskt, ProTerra, RTRS, Donau Soya eller likvärdigt.
	Kött från gårdar som ej säkerställer förbud mot smärtsam behandling utan bedövning/smärtlindring: • Bedövning/smärtlindring vid slakt, kastrering, avhorning och andra operativa ingrepp. • Svanskupering, tandslipning och näbbklippning tillåts ej. • Avel av raser som medför ökad risk för sjukdomar eller annat lidande.
	Kött från producenter, i områden med pågående avskogning eller markomvandling*, som ej åtagit sig bevara all skog och/eller naturliga ekosystem samt andra höga bevarandevärden (HCV 1-6)*.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Vildfångad sjömat Väsentlighetsanalys för fiske

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER
Biodiversitet & ekosystem	*Fiske som bevarar/ökar biologisk mångfald, naturliga ekosystem och ekosystemtjänster.* I. Hållbart nyttjade bestånd II. Ekosystempåverkan	I.-II. Skonsamma fiskemetoder som minimerar negativ ekosystempåverkan, inkl. effekter på bifångstarter och botten. God och effektiv ekosystembaserad förvaltning.
Klimat & luft	*Fiske som minimerar växthusgaser och/eller andra skadliga utsläpp till luften.* I. Koldioxidutsläpp II. Drivmedel III. Köldmedia	I. Väl förvaltade bestånd (minskar fisketid). II. Hållbara förnybara drivmedel. III. Köldmedia med låg klimatpåverkan.
Bördighet & erosion		
Vatten		
Kemikalier & Bekämpningsmedel	*Fiske som ej bidrar till negativ påverkan på omgivande miljö.* I. Rengöring II. Utsläpp	I. Giftfri behandling av skrov. Skonsamma rengöringsmedel. II. Inga oljespill.
Övergödning		
Djurvälfärd	*Fiske som säkerställer djurens hälsa och välfärd.* I. Fiskemetoder II. Ombordhantering III. Avlivning	I. Skonsamma och selektiva fiskemetoder. II. Minimerad tid från fångst till avlivning. III. Bedövning före avlivning.
Arbetsförhållanden	*Fiske som tryggar goda och säkra arbetsförhållanden och ger lön som går att leva på.* I. Arbetarvillkor II. Arbetarskydd III. Kompetensutveckling	I. Tillämpning av ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter. Trygga villkor, lön som går att leva på, tillämpning av WWF Public Ethical Labour Code for fisheries 2016. II. Adekvat skyddsutrustning. III. Djurvälfärd, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering.
Lokalbefolkningar	*Fiske som bidrar till goda lokala levnadsvillkor.* I. Resurssvaga fiskare	I. Rättvis kvotfördelning för lokala behov baserat på fiskebeståndens hållbarhet. Fiskare garanteras skälig ersättning, långsiktiga handelsrelationer samt förfinansiering. Kompetensutveckling inom ekologi, social välfärd, fisketeknik, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, djurvälfärd, organisering, matsäkerhet etc.
Lagefterlevnad & spårbarhet	*Fiske som uppfyller gällande lagstiftning och säkerställer transparens och spårbarhet i råvarukedjan.* I. Fiskeriförvaltning II. Redovisning/märkning III. Livsmedelsbedrägeri IV. Korruption V. Rapportering	I. Effektivt implementerad och kontrollerad fiskeriförvaltning. II. Redovisning/märkning enligt EU-förordning 1379 samt detaljerad information om fångstredskap. Tillämpning av WWF Traceability Principles. III. Full spårbarhet, kontroll. IV. Korruptionspolicy, kontroll. V. Publik hållbarhetsrapportering.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Odlad sjömat Väsentlighetsanalys för vattenbruk

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER
Biodiversitet & ekosystem	*Odling som bevarar/ökar biologisk mångfald, naturliga ekosystem och ekosystemtjänster.* I. Ekosystem II. Genetisk kontamination, invasiva arter III. Vattendrag IV. Foderproduktion	I. Skötselplan för biologisk mångfald. Landbaserade slutna recirkulerande odlingar. Värdefulla habitata skyddas, t ex mangrove och våtmarker. Foder med biodiversitetsmervärden*. II. Landbaserade slutna recirkulerande odlingar. III. Bevarande/restaurering av naturliga vattendrag. IV. Ansvarsfullt producerade foderråvaror, t.ex. soja, fiskmjöl, fiskolja.
Klimat & luft	*Odling som minimerar växthusgaser och/eller andra skadliga utsläpp till luften.* I. Val av art II. Energi III. Anläggningar IV. Val av foder	I. Välj art med lågt proteinbehov. II. Användning av förnybara energikällor. III. Köldmedia med låg klimatpåverkan. IV. Foder med låg klimatpåverkan.
Bördighet & erosion		
Vatten	*Odling som nyttjar vattenresurser på ett hållbart sätt och säkrar god vattenkvalitet även i omgivningen.* I. Vattentillgång II. Försaltning III. Förorening	I. Odling sker ej i områden med hög vattenrisk utan en robust samverkan om Water Stewardship*. Förnybart vatten (ej fossilt vatten). Återanvändning av vatten. II. Odling av marina arter, som kräver saltvatten, sker ej i dammar i inlandet. I.-III. Landbaserade slutna recirkulerande odlingar/system. Minimerat vattenutbyte (max 10%).
Kemikalier & Bekämpningsmedel	*Odling som ej bidrar till negativ påverkan på omgivande miljö samt säkrar giftfria livsmedel.* I. Rengöring av dammar/kassar II. Foderodling III. Yngel	I. Skonsamma mekaniska metoder för rengöring av påväxt på dammar/kassar. II. Preparat på Pesticide Action Networks (PAN) lista Highly Hazardous Pesticides används ej. III. Patogenfria yngel.
Övergödning	*Odling som minimerar läckage av näring till omgivande miljö.* I. Val av art II. Mängd foder III. Odlingssystem	I. Välj art med lågt proteinbehov. II. Optimal dosering av foder för minimering av näringsläckage. III. Landbaserade slutna recirkulerande odlingar/system (RAS). Integrerat vattenbruk (akvaponi). Samodling av olika arter för minskat näringsläckage (multitrofa system).
Djurvälfärd	*Odling som säkerställer djurens hälsa och välfärd.* I. Genetisk kontamination II. Stress III. Parasitangrepp/sjukdomar IV. Avlivning V. Antibiotika	I. Landbaserade slutna recirkulerande odlingar/system. II. Djurvälfärd som uppfyller the World Organisation for Animal Health kriterier. Fisktäthet anpassat till artens behov, vattenkvalitet. Skonsam hantering i hela produktionskedjan. III. Förebyggande metoder för parasitbehandling. Skonsam vaccination. IV. Bedövning före avlivning. Snabb och stressfri avlivning. V. Ansvarfull antibiotikaanvändning.
Arbetsförhållanden	*Odling som tryggar goda och säkra arbetsförhållanden och ger lön som går att leva på.* I. Arbetarvillkor II. Arbetarskydd III. Kompetensutveckling	I. Tillämpning av ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter. Trygga villkor, lön som går att leva på. Tillämpning av WWF Public Ethical Labour Code for Fisheries 2016. II. Adekvat skyddsutrustning. III. Djurvälfärd, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering.
Lokalbefolkningar	*Odling som bidrar till goda lokala levnadsvillkor.* I. Landrättigheter vid expansion II. Resurssvaga producenter	I. Ny mark tas ej i anspråk utan samtycke (FPIC – Free Prior Informed Consent) och skydd av höga lokala bevarandevärden (HCV 4-6)*. II. Producenten garanteras skälig ersättning, långsiktiga handelsrelationer samt förfinansiering. Kompetensutveckling inom ekologi, social välfärd, odlingsteknik, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, antibiotikaanvändning, djurvälfärd, organisering, matsäkerhet etc.
Lagefterlevnad & spårbarhet	*Odling som uppfyller gällande lagstiftning och säkerställer transparens och spårbarhet i råvarukedjan.* I. Lokalisering och dimensionering II. Redovisning/märkning III. Livsmedelsbedrägeri IV. Korruption V. Rapportering	I. Effektiv kontroll att tillstånd gällande dimensionering och lokalisering av anläggningen efterlevs. II. Redovisning/märkning enligt EU-förordning 1379, samt uppgifter om typ av odlingssystem. III. Full spårbarhet, kontroll. IV. Korruptionspolicy, kontroll. V. Publik hållbarhetsrapportering.

FÄLTODLAT
MJÖLKPRODUKTER
KÖTT, CHARK & ÄGG
SJÖMAT
FRUKT & GRÖNT
SOCKER
VEGETABILISK OLJA
KAFFE, TE & KAKAO
NÖTTER
LEVERANTÖRSKEDJAN
FÖRPACKNINGAR
CERTIFIERINGAR
FÖRKLARINGAR

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Sjömat Hållbarhetsagenda

	PRIORITERINGAR
Växa toppen = öka andelen	KRAV certifierade produkter
	MSC certifierade produkter
	ASC certifierade produkter
	Andra trovärdiga hållbarhetsinitiativ som: • Tydligt adresserar betydande hållbarhetsaspekter (relevans) • Tredjepartgranskade (trovärdighet) • Externt kommunicerade kriterier (transparens) *Måste identifieras!*
	Sjömat med grönt ljus i WWFs Fiskguide
Lyfta botten = minimera	Sjömat med rött ljus i WWFs Fiskguide
	Sjömat från odlingar som använder foder som ej är ansvarsfullt producerat och hållbarhetscertifierat/verifierad enligt trovärdiga system. För soja gäller EU¬ekologiskt, ProTerra, RTRS, Donau Soja eller likvärdigt. För oljepalmsprodukter gäller EU-ekologiskt eller RSPO. För fisk gäller MSC eller ASCs foderstandard eller likvärdigt.
	Sjömat som ej är spårad och verifierad enligt EUs marknadsordning och utan dokumentation med vetenskapligt namn, populärnamn, fångstmetod, fångstområde/ursprungsland.
	Fisk från odlingar som ej aktivt arbetar för att minska risk för antibiotikaresistens och ej garanterar att: • antibiotika ej ges i förebyggande syfte, samt • preparat som finns på WHOs lista över kritiskt viktiga antimikrobiella medel används ej.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Frukt & Grönt frilandsodling Väsentlighetsanalys för frukt, grönsaker, rotfrukter, baljväxter och bär

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER
Biodiversitet & ekosystem	*Odling som bevarar/ökar biologisk mångfald, naturliga ekosystem och ekosystemtjänster.* I. Odlingssystem II. Expansion	I. Skötselplaner för biologisk mångfald. Odlingsfria skyddszoner med nektarbärande växter, småbiotoper, våtmarker. Gödsel- och sprutfria kantzoner, ekologisk odling. Varierat landskap och/eller nybildande av landskapselement (mosaiklandskap). Kontroll av invasiva arter. II. Expansion av odling koncentreras till redan brukad/degraderad mark.
Klimat & luft	*Odling som minimerar växthusgaser och/eller andra skadliga utsläpp till luften.* I. Gödsel II. Kolinlagring/växthusgasutsläpp III. Maskinpark IV. Lagring	I. Organisk gödsel från närområdet premieras. Mineralgödsel är producerat med förnybar energi och renat från lustgas. Behovsanpassad gödsling. II. Mellangrödor, perenna grödor, återföring av skörderester. Ej odling på torv- eller mulljordar. III. Hållbara, förnybara drivmedel. IV. Förnybar energi. Köldmedia med låg klimatpåverkan.
Bördighet & erosion	*Odling som bygger/bibehåller bördighet såsom mullhalt, pH och näringshalt samt motverkar markpackning och erosion.* I. Bördighet, mullhalt, näringsstatus II. Markpackning III. Erosion	I. Kvalitetssäkrade kretsloppssystem för växtnäring från samhället. Växtföljd. II. Fasta körspår, lätta maskiner. Växtföljd. III. Växtföljd, anpassad jordbearbetning, nedbrukning av skörderester, sådd tvärs sluttning, mellangrödor. Marktäckning.
Vatten	*Odling som nyttjar vattenresurser på ett hållbart sätt och säkrar god vattenkvalitet även i omgivningen.* I. Vattentillgång II. Vattenanvändning III. Förorening	I. Ej från områden med hög vattenrisk utan en robust samverkan om Water Stewardship*. Förnybart vatten (ej fossilt vatten). II. Precisionsodling. Droppbevattning. Åtgärder som främjar vattenhushållning och klimatanpassning, t ex dammar, skyddszoner, landskapsplanering. III. Renat avrinningsvatten. Skyddszoner, biobäddar. Säker rengöring av utrustning. Säker förvaring av kemikalier.
Kemikalier & Bekämpningsmedel	*Odling som ej bidrar till negativ påverkan på omgivande miljö samt säkrar giftfria livsmedel.* I. Metod, kvantitet II. Val av preparat III. Livsmedelssäkerhet IV. Resistensutveckling hos ogräs och skadegörare	I. Integrerat växtskydd (IPM)* inkl biologisk bekämpning, precisionsodling, varierade medel mm. Ekologisk odling. II. Preparat på Pesticide Action Networks (PAN) lista Highly Hazardous Pesticides används ej. III. Gödselmedel med låg kadmiumhalt. Ej avdödning av gröda före skörd. Ingen användning av bekämpningsmedel på skördade produkter. IV. Varierad användning av preparat med olika verkningssätt.
Övergödning	*Odling som minimerar läckage av växtnäring till omgivande miljö.* I. Gödsel II. Odlingssystem	I. Behovsanpassad gödsling. Hantering av kväverika skörderester. Skyddszoner. II. Mellangrödor. Växtföljd.
Djurvälfärd		
Arbetsförhållanden	*Odling som tryggar goda och säkra arbetsförhållanden och ger lön som går att leva på.* I. Arbetarvillkor II. Arbetarskydd III. Kompetensutveckling	I. Tillämpning av ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter. Trygga villkor, lön som går att leva på. II. Adekvat skyddsutrustning. III. Kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, odlingsteknik.
Lokalbefolkningar	*Odling som bidrar till goda lokala levnadsvillkor.* I. Resurssvaga odlare	I. Odlaren garanteras skälig ersättning, långsiktiga handelsrelationer samt förfinansiering. Kompetensutveckling inom, ekologi, social välfärd, odlingsteknik, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, organisering, matsäkerhet etc.
Lagefterlevnad & spårbarhet	*Odling som uppfyller gällande lagstiftning och säkerställer transparens och spårbarhet i råvarukedjan.* I. Korruption II. Livsmedelsbedrägeri III. Rapportering	I. Korruptionspolicy, kontroll. II. Full spårbarhet, kontroll. III. Publik hållbarhetsrapportering.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Frukt & Grönt växthusodling Väsentlighetsanalys för frukt, grönsaker, rotfrukter och bär

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER
Biodiversitet & ekosystem		
Klimat & luft	*Odling som minimerar växthusgaser och/eller andra skadliga utsläpp till luften.* I. Gödsel II. Växthus och lagring III. Maskinpark	I. Organisk gödsel från närområdet premieras. Mineralgödsel är producerat med förnybar energi och renat från lustgas. Behovsanpassad gödsling. II. Förnybar energi. Köldmedia med låg klimatpåverkan. III. Hållbara, förnybara drivmedel.
Bördighet & erosion		
Vatten	*Odling som nyttjar vattenresurser på ett hållbart sätt och säkrar god vattenkvalitet även i omgivningen.* I. Vattentillgång II. Vattenanvändning III. Förorening	I. Ej från områden med hög vattenrisk utan en robust samverkan om Water Stewardship. Förnybart vatten (ej fossilt vatten). II. Droppbevattning. III. Renat avrinningsvatten. Skyddszoner. Bevattning med vatten som säkrar livsmedelssäkerhet. Cirkulerande näringslösningssystem.
Kemikalier & Bekämpningsmedel	*Odling som ej bidrar till negativ påverkan på omgivande miljö samt säkrar giftfria livsmedel.* I. Kvantitet II. Val av preparat III. Livsmedelssäkerhet	I. Integrerat växtskydd – IPM –*inkl biologisk bekämpning, precisionsodling, varierade medel mm. Ekologisk odling. II. Preparat på Pesticide Action Networks (PAN) lista Highly Hazardous Pesticides används ej. III. Gödselmedel med låg kadmiumhalt. Ingen användning av bekämpningsmedel på skördade produkter.
Övergödning	*Odling som minimerar läckage av växtnäring till omgivande miljö.* I. Gödsel	I. Behovsanpassad gödsling. Hantering av kväverika skörderester. Skyddszoner.
Djurvälfärd		
Arbetsförhållanden	*Odling som tryggar goda och säkra arbetsförhållanden och ger lön som går att leva på.* I. Arbetarvillkor II. Arbetarskydd III. Kompetensutveckling	I. Tillämpning av ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter. Trygga villkor, lön som går att leva på. II. Adekvat skyddsutrustning. III. Kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, odlingsteknik.
Lokalbefolkningar	*Odling som bidrar till goda lokala levnadsvillkor.* I. Resurssvaga odlare	I. Odlaren garanteras skälig ersättning, långsiktiga handelsrelationer samt förfinansiering. Kompetensutveckling inom, ekologi, social välfärd, odlingsteknik, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, organisering, matsäkerhet etc.
Lagefterlevnad & spårbarhet	*Odling som uppfyller gällande lagstiftning och säkerställer transparens och spårbarhet i råvarukedjan.* I. Korruption II. Livsmedelsbedrägeri III. Rapportering	I. Korruptionspolicy, kontroll. II. Full spårbarhet, kontroll. III. Publik hållbarhetsrapportering.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Frukt & Grönt Hållbarhetsagenda

	PRIORITERINGAR
Växa toppen = öka andelen	KRAV certifierade produkter
	EU-ekologiska produkter
	Rainforest Alliance certifierade produkter
	Fairtrade certifierade produkter
	Klimatcertifierade produkter enligt Sigill Kvalitetssystem
	Andra trovärdiga hållbarhetsinitiativ som: • Tydligt adresserar betydande hållbarhetsaspekter (relevans) • Tredjepartgranskade (trovärdighet) • Externt kommunicerade kriterier (transparens) *Måste identifieras!*
Lyfta botten = minimera	Produkter från odlare som använder kemikalier upptagna i List of hazardous pesticides in world production of fresh fruit & vegetables.
	Produkter som flygtransporterats
	Produkter från växthus som drivs med fossil energi.
	Produkter från odlingar som ej är certifierade enligt IP Sigill och IP Arbetsvillkor.
	Produkter från odlingar som ej är verifierade enligt Global GAP och GRASP eller motsvarande.

Sockerprodukter Väsentlighetsanalys för sockerproduktion

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER
Biodiversitet & ekosystem	*Jordbruk som bevarar/ökar biologisk mångfald, naturliga ekosystem och ekosystemtjänster.* I. Odlingssystem II. Expansion	I. Skötselplan för biologisk mångfald. Odlingsfria skyddszoner med nektarbärande växter, småbiotoper, lärkrutor, våtmarker, skalbaggsåsar. Gödsel- och sprutfria kantzoner, varierad växtföljd med blandvallar, ekologisk odling. Varierat landskap och/eller nybildande av landskapselement (mosaiklandskap). Ej avbränning före skörd (sockerrör). II. Expansion av odling koncentreras till redan brukad/degraderad mark.
Klimat & luft	*Jordbruk som minimerar växthusgaser och/eller andra skadliga utsläpp till luften.* I. Gödsel II. Kolinlagring/växthusgasutsläpp III. Maskinpark IV. Avbränning	I. Organisk gödsel från närområdet premieras. Mineralgödsel är producerat med förnybar energi och lustgasreducering. Gödselgivan beaktar lustgasavgång. Precisionsodling, behovsanpassad gödsling/kväveeffektivitet. II. Mellangrödor, perenna grödor, återföring av skörderester. III. Hållbara förnybara drivmedel i maskinparken, sparsam körning. IV. Ej avbränning före skörd (sockerrör).
Bördighet & erosion	*Jordbruk som bygger/bibehåller bördighet och god markstruktur.* I. Bördighet, mullhalt, näringsstatus II. Markpackning III. Erosion	I. Varierad växtföljd med inslag av fleråriga grödor (sockerbetor), återföring av skörderester. Kvalitetssäkrade kretsloppssystem för växtnäring från samhället. Ej avbränning före skörd (sockerrör). II. Fasta körspår, lätta maskiner. Växtföljd. III. Växtföljd, jordbearbetning, nedbrukning av skörderester, sådd tvärs sluttning, mellangrödor.
Vatten	*Jordbruk som nyttjar vattenresurser på ett hållbart sätt och säkrar god vattenkvalitet även i omgivningen.* I. Vattentillgång II. Vattenanvändning III. Förorening	I. Ej från områden med hög vattenrisk utan en robust samverkan om Water Stewardship. Förnybart vatten (ej fossilt vatten). II. Åtgärder som främjar vattenhushållning och klimatanpassning, t ex dammar, skyddszoner, landskapsplanering. III. Renat avrinningsvatten. Skyddszoner, biobäddar. Säker rengöring av utrustning. Säker förvaring av kemikalier.
Kemikalier & Bekämpningsmedel	*Jordbruk som ej bidrar till negativ påverkan på omgivande miljö samt säkrar giftfria livsmedel.* I. Metod, kvantitet II. Val av preparat III. Livsmedelssäkerhet IV. Resistensutveckling hos ogräs och skadegörare	I. Integrerat växtskydd – IPM –*inkl biologisk bekämpning, precisionsodling, varierade medel mm. Ekologisk odling. II. Preparat på Pesticide Action Networks (PAN) lista Highly Hazardous Pesticides används ej. III. Gödselmedel med låg kadmiumhalt. Ej avdödning av gröda före skörd (sockerrör). IV. Variera användning av preparat med olika verkningssätt.
Övergödning	*Jordbruk som minimerar läckage av växtnäring till omgivande miljö.* I. Metod, kvantitet II. Odlingssystem	I. Behovsanpassad gödsling, precisionsodling. II. Skyddszoner, våtmarker. Spridningstidpunkt, mellangrödor, vinterbevuxen mark, växtföljd. Minimerad jordbearbetning.
Djurvälfärd		
Arbetsförhållanden	*Jordbruk som tryggar goda och säkra arbetsförhållanden och ger lön som går att leva på.* I. Arbetarvillkor II. Arbetarskydd III. Kompetensutveckling	I. Tillämpning av ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter. Trygga villkor, lön som går att leva på. II. Adekvat skyddsutrustning. III. Kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, odlingsteknik.
Lokalbefolkningar	*Jordbruk som bidrar till goda lokala levnadsvillkor.* I. Landrättigheter vid expansion II. Resurssvaga producenter	I. Ny mark tas ej i anspråk utan samtycke (FPIC – Free Prior Informed Consent) och skydd av höga lokala bevarandevärden (HCV 4-6)*. II. Bonden garanteras skälig ersättning, långsiktiga handelsrelationer samt förfinansiering. Kompetensutveckling inom ekologi, social välfärd, odlingsteknik, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, organisering, matsäkerhet etc.
Lagefterlevnad & spårbarhet	*Jordbruk som uppfyller gällande lagstiftning och säkerställer transparens och spårbarhet i råvarukedjan.* I. Korruption II. Livsmedelsbedrägeri III. Rapportering	I. Korruptionspolicy, kontroll. II. Full spårbarhet, kontroll. III. Publik hållbarhetsrapportering.

Sockerprodukter Hållbarhetsagenda

	PRIORITERINGAR
Växa toppen = öka andelen	KRAV certifierade produkter
	Fairtrade certifierade rörsockerprodukter
	Rainforest Alliance certifierade rörsockerprodukter
	Bon Sucro certifierade rörsockerprodukter
	EU-ekologiska produkter
	Andra trovärdiga hållbarhetsinitiativ som: • Tydligt adresserar betydande hållbarhetsaspekter (relevans) • Tredjepartgranskade (trovärdighet) • Externt kommunicerade kriterier (transparens) *Måste identifieras!*
Lyfta botten = minimera	Produkter från odlare som använder kemikalier upptagna i List of hazardous pesticides in world production of fresh fruit & vegetables.
	Rörsocker från producenter, i områden med pågående avskogning eller markomvandling*, som ej: • åtagit sig att bevara all skog och/eller höga bevarandevärden (HCV 1-6)*, samt • säkerställer att ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter tillämpas.

Vegetabiliska oljor

Väsentlighetsanalys för produktion av vegetabiliska oljor

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER
Biodiversitet & ekosystem	*Odling som bevarar/ökar biologisk mångfald, naturliga ekosystem och ekosystemtjänster.* I. Odlingssystem II. Expansion	I. Skötselplan för biologisk mångfald. Odlingsfria skyddszoner med nektarbärande växter, småbiotoper, lärkrutor, våtmarker, skalbaggsåsar. Gödsel- och sprutfria kantzoner, varierad växtföljd med blandvallar, ekologisk odling. Varierat landskap och nybildande av landskapselement (mosaiklandskap). Marktäckning (plantager). II. Expansion av odling koncentreras till redan brukad/degraderad mark.
Klimat & luft	*Odling som minimerar växthusgaser och/eller andra skadliga utsläpp till luften.* I. Gödsel II. Kolinlagring/växthusgasutsläpp III. Maskinpark IV. Gårdsanläggningar	I. Organisk gödsel från närområdet premieras. Mineralgödsel är producerat med förnybar energi och lustgasreducering. Gödselgivan beaktar lustgasavgång. Precisionsodling, behovsanpassad gödsling/kväveeffektivitet. II. Mellangrödor, perenna grödor, återföring av skörderester. III. Hållbara förnybara drivmedel i maskinparken. Sparsam körning. IV. Förnybar energi i gårdsanläggningar.
Bördighet & erosion	*Odling som bygger/bibehåller bördighet och god markstruktur.* I. Bördighet, mullhalt, näringsstatus II. Markpackning III. Erosion	I. Varierad växtföljd med inslag av fleråriga grödor. Återföring av skörderester. Kvalitetssäkrade kretsloppssystem för växtnäring från samhället. II. Fasta körspår, lätta maskiner. Växtföljd. III. Växtföljd, anpassad jordbearbetning, nedmyllning av skörderester, sådd tvärs sluttning, mellangrödor, marktäckning (plantager).
Vatten	*Odling som nyttjar vattenresurser på ett hållbart sätt och säkrar god vattenkvalitet även i omgivningen.* I. Vattentillgång II. Vattenanvändning III. Förorening	I. Ej från områden med hög vattenrisk utan en robust samverkan om Water Stewardship. Förnybart vatten (ej fossilt vatten). II. Åtgärder som främjar vattenhushållning och klimatanpassning, t ex dammar, skyddszoner, landskapsplanering. III. Renat avrinningsvatten. Skyddszoner, biobäddar. Säker rengöring av utrustning. Säker förvaring av kemikalier.
Kemikalier & Bekämpningsmedel	*Odling som ej bidrar till negativ påverkan på omgivande miljö samt säkrar giftfria livsmedel.* I. Metod, kvantitet II. Val av preparat III. Livsmedelssäkerhet IV. Resistensutveckling hos ogräs och skadegörare	I. Integrerat växtskydd (IPM)* inkl biologisk bekämpning, precisionsodling, varierade medel mm. Ekologisk odling. II. Preparat på Pesticide Action Networks (PAN) lista Highly Hazardous Pesticides används ej. Stråförkortningsmedel används ej. III. Gödselmedel med låg kadmiumhalt. Ej avdödning av gröda före skörd. IV. Variera användning av preparat med olika verkningssätt.
Övergödning	*Odling som minimerar läckage av växtnäring till omgivande miljö.* I. Metod, kvantitet II. Odlingssystem	I. Behovsanpassad gödsling, precisionsodling. II. Skyddszoner, våtmarker. Spridningstidpunkt. Mellangrödor, vinterbevuxen mark, växtföljd. Minimerad jordbearbetning. Marktäckning (plantager).
Djurvälfärd		
Arbetsförhållanden	*Odling som tryggar goda och säkra arbetsförhållanden och ger lön som går att leva på.* I. Arbetarvillkor, barnarbete II. Arbetarskydd III. Kompetensutveckling	I. Tillämpning av ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter. Trygga villkor, lön som går att leva på. II. Adekvat skyddsutrustning. III. Kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, odlingsteknik.
Lokalbefolkningar	*Odling som bidrar till goda lokala levnadsvillkor.* I. Landrättigheter vid expansion II. Resurssvaga producenter	I. Ny mark tas ej i anspråk utan samtycke (FPIC – Free Prior Informed Consent) och skydd av höga lokala bevarandevärden (HCV 4-6)*. II. Bonden garanteras skälig ersättning, långsiktiga handelsrelationer samt förfinansiering. Kompetensutveckling inom ekologi, social välfärd, odlingsteknik, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, organisering, matsäkerhet etc.
Lagefterlevnad & spårbarhet	*Odling som uppfyller gällande lagstiftning och säkerställer transparens och spårbarhet i råvarukedjan.* I. Korruption II. Livsmedelsbedrägeri III. Rapportering	I. Korruptionspolicy, kontroll. II. Full spårbarhet, kontroll. III. Publik hållbarhetsrapportering.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Vegetabiliska oljor Hållbarhetsagenda

	PRIORITERINGAR
Växa toppen = öka andelen	KRAV certifierade produkter
	Klimatcertifierade produkter enligt Sigill Kvalitetssystem
	Rainforest Alliance certifierade produkter
	Fairtrade certifierade produkter
	EU-ekologiska produkter
	Andra trovärdiga hållbarhetsinitiativ som: • Tydligt adresserar betydande hållbarhetsaspekter (relevans) • Tredjepartgranskade (trovärdighet) • Externt kommunicerade kriterier (transparens) *Måste identifieras!*
Lyfta botten = minimera	Olja från växter odlade med stråförkortningsmedel
	Palmolja (som ingrediens i produkter) som ej är RSPO certifierad och fullt spårbar (Segregated eller Identity Preserved).
	Produkter från odlare som använder kemikalier upptagna i List of hazardous pesticides in world production of fresh fruit & vegetables.
	Sojaolja som ej är ansvarsfullt producerat och certifierad/verifierad enligt EU-ekologiskt, ProTerra, RTRS, Donau Soya eller likvärdigt.
	Olja från producenter, i områden med pågående avskogning eller markomvandling*, som ej: • åtagit sig att bevara all skog och/eller höga bevarandevärden (HCV 1-6)*, samt • säkerställer att ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter tillämpas.

Kaffe, te och kakao Väsentlighetsanalys för produktion kaffe, te och kakao

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER
Biodiversitet & ekosystem	*Odling som bevarar/ökar biologisk mångfald, naturliga ekosystem och ekosystemtjänster.* I. Odlingssystem II. Expansion	I. Skötselplan för biologisk mångfald. Kombinerat jord- och skogsbruk (agroforestry). Varierat landskap och/eller nybildande av landskapselement (mosaiklandskap). Ansvarsfull hantering av restprodukter (fruktkött och skal etc). Fågelvänligt ”skugg-kaffe”. II. Expansion av odling koncentreras till redan brukad/degraderad mark.
Klimat & luft	*Odling som minimerar växthusgaser och/eller andra skadliga utsläpp till luften.* I. Gödsel II. Kolinlagring/växthusgasutsläpp III. Gårdsanläggningar/processer – torkning, skalning	I. Organisk gödsel från närområdet premieras. Mineralgödsel är producerat med förnybar energi och lustgasreducering. Gödselgivan beaktar lustgasavgång. II. Mellangrödor, återföring av skörderester. III. Förnybar energi. Torr skalning eller våt metod kombinerad med kompostering eller rötning för biogas (kaffe). Produktion av biogas premieras.
Bördighet & erosion	*Odling som bygger/bibehåller bördighet och god markstruktur.* I. Bördighet, mullhalt: näringsstatus II. Erosion	I. Marktäckning, återföring av restmaterial, behovsanpassad gödsling. II. ”Skugg-kaffe”, mellangrödor.
Vatten	*Odling som nyttjar vattenresurser på ett hållbart sätt och säkrar god vattenkvalitet även i omgivningen.* I. Vattentillgång II. Vattenanvändning III. Förorening	I. Ej från områden med hög vattenrisk utan en robust samverkan om Water Stewardship*. Förnybart vatten (ej fossilt vatten). II. Precisionsodling. Åtgärder som främjar vattenhushållning och klimatanpassning, t ex dammar, skyddszoner, landskapsplanering. III. Renat avrinningsvatten. Skyddszoner, biobäddar. Säker rengöring av utrustning. Säker rengöring av utrustning. Ansvarsfull hantering av restmaterial (fruktkött mm).
Kemikalier & Bekämpningsmedel	*Odling som ej bidrar till negativ påverkan på omgivande miljö samt säkrar giftfria livmedel.* I. Val av metod, kvantitet II. Val av preparat III. Resistensutveckling hos ogräs och skadegörare	I. Integrerat växtskydd (IPM)* inkl biologisk bekämpning, precisionsodling, varierade medel mm. Ekologisk odling. II. Preparat på Pesticide Action Networks (PAN) lista Highly Hazardous Pesticides används ej. III. Varierad användning av preparat med olika verkningssätt.
Övergödning	*Odling som minimerar läckage av växtnäring till omgivande miljö.* I. Gödsel II. Process efter skörd (kaffe)	I. Behovsanpassad gödsling, återföring av restmaterial. II. Torr skalningsmetod används. Om våt metod används kombineras den med kompostering eller rötning för biogas.
Djurvälfärd		
Arbetsförhållanden	*Odling som tryggar goda och säkra arbetsförhållanden och ger lön som går att leva på.* I. Arbetarvillkor II. Arbetarskydd III. Kompetensutveckling	I. Tillämpning av ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter. Trygga villkor, lön som går att leva på. II. Adekvat skyddsutrustning. III. Kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, odlingsteknik.
Lokalbefolkningar	*Odling som bidrar till goda lokala levnadsvillkor.* I. Landrättigheter vid expansion II. Resurssvaga odlare	I. Ny mark tas ej i anspråk utan samtycke (FPIC – Free Prior Informed Consent) och skydd av höga lokala bevarandevärden (HCV 4-6)*. II. Odlaren garanteras skälig ersättning, långsiktiga handelsrelationer samt förfinansiering. Kompetensutveckling inom, ekologi, social välfärd, odlingsteknik, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, organisering, matsäkerhet etc.
Lagefterlevnad & spårbarhet	*Odling som uppfyller gällande lagstiftning och säkerställer transparens och spårbarhet i råvarukedjan.* I. Korruption II. Livsmedelsbedrägeri III. Rapportering	I. Korruptionspolicy, kontroll. II. Full spårbarhet, kontroll. III. Publik hållbarhetsrapportering.

Kaffe, te och kakao Hållbarhetsagenda

	KRITERIER/PRIORITERADE ASPEKTER
Växa toppen = öka andelen	Dubbelcertifierade produkter: • KRAV/EU-ekologiskt & Fairtrade • KRAV/EU-ekologiskt & Rainforest Alliance • KRAV/EU-ekologiskt & Utz Certified
	KRAV certifierade produkter
	Rainforest Alliance certifierade produkter
	Fairtrade certifierade produkter
	UTZ certifierade produkter
	EU-ekologiska produkter
	Andra trovärdiga hållbarhetsinitiativ som: • Tydligt adresserar betydande hållbarhetsaspekter (relevans) • Tredjepartgranskade (trovärdighet) • Externt kommunicerade kriterier (transparens) *Måste identifieras!*
Lyfta botten = minimera	Kaffe från odlingar som ej uppfyller 4C Code of Conduct eller motsvarande hållbarhetsstandard. Certifiering/verifiering ett krav.
	Produkter från odlare som använder kemikalier upptagna i List of hazardous pesticides in world production of fresh fruit & vegetables.
	Kakao och te från producenter som ej: • åtagit sig att bevara all skog och naturliga ekosystem och andra höga bevarandevärden (HCV 1-6)**. • säkerställer att ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter tillämpas. • aktivt deltar till seriösa supportprogram för bönder som garanterar kapacitetsutveckling inom ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet.
	Kakao som ej uppfyller ISO 34101, del II.

Nötter Väsentlighetsanalys för produktion av nötter

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER
Biodiversitet & ekosystem	*Odling som bevarar/ökar biologisk mångfald, naturliga ekosystem och ekosystemtjänster.* I. Odlingssystem II. Expansion	I. Skötselplan för biologisk mångfald. För plantager: odlingsfria skyddszoner med nektarbärande växter, småbiotoper. Gödsel- och sprutfria kantzoner, ekologisk odling. Varierat landskap och nybildande av landskapselement (mosaiklandskap). Marktäckning. Kontroll av invasiva arter. Agroforestrysystem. För skogsskördade: Åtgärder för att bevara naturlig biodiversitet. II. Expansion av odling koncentreras till redan brukad/degraderad mark eller mark som behöver återbeskogas.
Klimat & luft	*Odling som minimerar växthusgaser och/eller andra skadliga utsläpp till luften.* I. Gödsel II. Kolinlagring/växthusgasutsläpp III. Maskinpark IV. Gårdsanläggningar	*För plantager* I. Organisk gödsel från närområdet premieras. Mineralgödsel är producerat med förnybar energi och lustgasreducering. II. För plantager: Återföring av skörderester. Ej odling på torv- och mullmarker. Återbeskogning av degraderad mark. III. Hållbara förnybara drivmedel i maskinparken. Sparsam körning. IV. Förnybar energi i gårdsanläggningar.
Bördighet & erosion	*Odling som bygger/bibehåller bördighet och god markstruktur.* I. Bördighet, mullhalt, näringsstatus II. Erosion	*För plantager* I. Återföring av skörderester. Kvalitetssäkrade kretsloppssystem förväxtnäring från samhället. II. Nedmyllning av skörderester, plantering tvärs sluttning, marktäckning.
Vatten	*Odling som nyttjar vattenresurser på ett hållbart sätt och säkrar god vattenkvalitet även i omgivningen.* I. Vattentillgång II. Vattenanvändning III. Förorening	*För plantager* I. Ej från områden med hög vattenrisk utan en robust samverkan om Water Stewardship. Förnybart vatten (ej fossilt vatten). II. Droppbevattning. Åtgärder som främjar vattenhushållning och klimatanpassning, t ex dammar, skyddszoner, landskapsplanering. III. Renat avrinningsvatten. Skyddszoner, biobäddar. Säker rengöring av utrustning. Säker förvaring av kemikalier.
Kemikalier & Bekämpningsmedel	*Odling som ej bidrar till negativ påverkan på omgivande miljö samt säkrar giftfria livsmedel.* I. Metod, kvantitet II. Val av preparat III. Livsmedelssäkerhet IV. Resistensutveckling hos ogräs och skadegörare	*För plantager* I. Integrerat växtskydd (IPM)* inkl biologisk bekämpning, precisionsodling, varierade medel mm. Ekologisk odling. II. Preparat på Pesticide Action Networks (PAN) lista Highly Hazardous Pesticides används ej. III. Gödselmedel med låg kadmiumhalt. IV. Variera användning av preparat med olika verkningssätt.
Övergödning	*Odling som minimerar läckage av växtnäring till omgivande miljö.* I. Metod, kvantitet II. Odlingssystem	*För plantager* I. Behovsanpassad gödsling. II. Skyddszoner. Marktäckning.
Djurvälfärd		
Arbetsförhållanden	*Odling som tryggar goda och säkra arbetsförhållanden och ger lön som går att leva på.* I. Arbetarvillkor, barnarbete II. Arbetarskydd III. Kompetensutveckling	I. Tillämpning av ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter. Trygga villkor, lön som går att leva på. II. Adekvat skyddsutrustning. III. Kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, odlingsteknik.
Lokalbefolkningar	*Odling som bidrar till goda lokala levnadsvillkor.* I. Landrättigheter vid expansion II. Resurssvaga producenter	I. Ny mark tas ej i anspråk utan samtycke (FPIC – Free Prior Informed Consent) och skydd av höga lokala bevarandevärden (HCV 4-6)*. II. Bonden garanteras skälig ersättning, långsiktiga handelsrelationer samt förfinansiering. Kompetensutveckling inom ekologi, social välfärd, odlingsteknik, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, organisering, matsäkerhet etc.
Lagefterlevnad & spårbarhet	*Odling som uppfyller gällande lagstiftning och säkerställer transparens och spårbarhet i råvarukedjan.* I. Korruption II. Livsmedelsbedrägeri III. Rapportering	I. Korruptionspolicy, kontroll. II. Full spårbarhet, kontroll. III. Publik hållbarhetsrapportering.

Nötter Hållbarhetsagenda

	PRIORITERINGAR
Växa toppen = öka andelen	KRAV certifierade produkter
	UTZ certifierade produkter
	Fairtrade certifierade produkter
	EU-ekologiska produkter
	Andra trovärdiga hållbarhetsinitiativ som: • Tydligt adresserar betydande hållbarhetsaspekter (relevans) • Tredjepartgranskade (trovärdighet) • Externt kommunicerade kriterier (transparens) *Måste identifieras!*
Lyfta botten = minimera	Produkter från odlare som använder kemikalier upptagna i List of hazardous pesticides in world production of fresh fruit & vegetables.
	Nötter från producenter som ej: • åtagit sig att bevara all skog och naturliga ekosystem och andra höga bevarandevärden (HCV 1-6)*. • säkerställer att ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter tillämpas. Dessutom för småproducenter i riskländer*: • aktivt deltar till seriösa supportprogram för småbrukare som garanterar kapacitetsutveckling inom ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet.

VERSION 2.0 (JANUARI 2020)

Leverantörskedjan Väsentlighetsanalys för transporter, processer och hantering, efter primärproduktionsenheten fram till kassan i butiken

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER
Hållbara affärsmodeller	*Affärsmodeller som ger ökad hållbarhet i alla aspekter.* I. Sortiment II. Leverantörer III. Samarbeten IV. Innovationer	I. Hållbart produktutbud premieras (Växa Toppen). Premiera exponering av hållbara varor. II. Leverantörer med hållbarhetsfokus prioriteras. III. Samarbeten i leverantörskedjan för att utveckla och testa mer hållbara processer, logistik, transportsystem och återvinning. IV. Utveckling av ny teknik, nya arbetssätt och affärsmodeller.
Klimat & luft	*Leverantörskedja som minimerar växthusgaser och/eller andra skadliga utsläpp till luften.* I. Energislag II. Energianvändning III. Köldmedier	I. Förnybar energi. Effektiv vattenkylning. Förnybara, hållbara drivmedel för transport. Elektrifierade transporter premieras. II. Energikartläggning, energieffektivisering, mätning och övervakning. Minimera transporter. Energieffektiva transporter med hög lastgrad, returtransporter. Ej flygtransporter. III. Köldmedier med låg klimatpåverkan. Köldanläggningar med lågt köldläckage.
Utsläpp till luft och vatten	*Leverantörskedja som minimerar skadliga utsläpp till luften och vatten.* I. Gaser, partiklar II. Processavsloppsvatten/spillvatten III. Hantering av avfall och restprodukter	I. Rökgasrening. II. Cirkulära system. Adekvat och säker hantering och lagring. Rening. III. Adekvat hantering och lagring av avfall och restprodukter.
Vatten	*Leverantörskedja som nyttjar vattenresurser på ett hållbart sätt och säkrar god vattenkvalitet även i omgivningen.* I. Vattentillgång II. Effektivisering	I. Produktionsanläggning ej i områden med hög vattenrisk. Förnybart vatten (ej fossilt vatten). II. Vatteneffektivisering, mätning och övervakning. Cirkulära system.
Kemikalier	*Leverantörskedja som minimerar negativ påverkan på omgivande miljö samt säkrar giftfria livsmedel.* I. Insatsmedel – ämnen och kvantitet II. Köldmedier III. Hantering	I. Preparat på SIN-listan används ej. II. Naturliga köldmedier, t.ex. ammoniak, kolväten, koldioxid. III. Säker hantering och lagring.
Resurseffektivitet	*Leverantörskedja som minimerar resursanvändningen.* I. Matsvinn II. Lagring och butiksplacering III. Optimalt nyttjande av råvaror IV. Avfall V. Val av sekundära råvaror och tillsatser	I. Minimering av matsvinn, mätning och övervakning. Temperatur i kylkedjan anpassad för förlängd hållbarhet. Återanvända till högsta möjliga resursutbyte enligt hierarkin för matsvinn. Gynna cirkulära materialflöden. II. Endast produkter som kräver låg temperatur förvaras i kyldiskar. III. Använda alla delar av t ex grönsaken eller djurkroppen. Vidareförädla. Användning till högsta möjliga resursutbyte. Gynna cirkulära materialflöden. IV. Minimering. Följa avfallshierarkin. V. Val av råvaror och tillsatser till sammansatta produkter som ger minsta möjliga miljöpåverkan.
Biodiversitet & ekosystem	*Leverantörskedja som bevarar biologisk mångfald, naturliga ekosystem och ekosystemtjänster.* I. Etablering av produktion, butiker och infrastruktur	I. Bra jordbruksmark och värdefulla biotoper exploateras ej.
Arbetsförhållanden	*Leverantörskedja som tryggar goda och säkra arbetsförhållanden och ger lön som går att leva på.* I. Arbetarvillkor II. Arbetarskydd III. Kompetensutveckling	I. Tillämpning av ILO:s konventioner samt FN:s konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter. Trygga villkor och lön som går att leva på, inkl. för transportörer utanför Sverige. II. Adekvat skyddsutrustning. III. Kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering.
Lokalbefolkningar	*Leverantörskedja som respekterar lokalbefolkningars rättigheter.* I. Resurssvaga leverantörer	I. Leverantörerna garanteras skälig ersättning, långsiktiga handelsrelationer samt förfinansiering. Kompetensutveckling inom ekologi, social välfärd, kemikaliehantering, säkerhet, första hjälpen, avfallshantering, organisering, matsäkerhet etc.
Lagefterlevnad & spårbarhet	*Leverantörskedja som uppfyller gällande lagstiftning och säkerställer transparens och spårbarhet i råvarukedjan.* I. Korruption II. Livsmedelsbedrägeri III. Rapportering	I. Korruptionspolicy, kontroll. II. Full spårbarhet, kontroll. III. Publik hållbarhetsrapportering.

Leverantörskedjan Hållbarhetsagenda

	INDIKATORER
Växa toppen = spetsåtgärder	Klimatmål sätts enligt Science Based Targets eller motsvarande system som inkluderar scope 1-3
	Leverantörer uppmanas att övergå till hållbara transporter. Elektrifiering premieras. Hållbara, förnybara drivmedel används.
	Butiker certifierade enligt gedigna och trovärdiga standarder, t ex Bra miljöval, Svanen, KRAV
	Hållbart utbud premieras i affärsmodellen internt och externt, t ex via bonusar och i marknadsföring.
	Hållbara varor exponeras tydligt (butiksskyltning, placering, på webben)
	Hållbart utbud mäts som en del av löpande ekonomisk uppföljning och försäljning.
	Matsvinnet minimeras och det som uppstår återanvänds till högsta möjliga resursutbyte enligt matsvinnstrappan. Publika mål för matsvinn och årlig rapportering. Samarbeten i leverantörskedjan för att minska matsvinn.
	Avfall är minimerat och hanterat enligt avfallshierarkin. Cirkulära modeller premieras.
	Leverantörer har ett systematiskt och kvalitetssäkrat arbete för ekologisk och social hållbarhet.
	En riskanalys och åtgärdsplan för vattenriskfrågor utvecklas och implementeras gentemot leverantörer/underleverantörer/samarbetspartners i linje med Water Stewardship-konceptet*
Lyfta botten = minimiåtgärder	Energieffektivisering genomförs och resultat rapporteras publikt.
	Kartläggning av energianvändning i verksamheten (anläggningar, processer) samt av samtliga transporter (drivmedel och typ av transport).
	Kartläggning av hållbarhetsrisker i verksamheten och leverantörskedjan.
	Genomförd utbildning och kompetensutveckling inom hållbarhet och matsvinn för personal och leverantörer.
	Social uppförandekod implementeras och kontrolleras gentemot leverantörer/underleverantörer/samarbetspartners utifrån ett riskperspektiv. Koden ska vara baserad på FN:s Global Compact, FN:s deklarationer och konventioner om de mänskliga rättigheterna, ILO:s kärnkonventioner samt OECD:s riktlinjer för multinationella företag.
	En riskanalys och åtgärdsplan mot avskogning och markomvandling utvecklas och implementeras i linje med Accountability Framework Initiative*.

Förpackningar & Emballage Väsentlighetsanalys för förpackningar och övrigt emballage såsom pallar, film och skyddsmaterial

	ASPEKTER ATT ADRESSERA	EXEMPEL
Primärproduktion	*Förpackningar som är gjorda av ansvarsfullt producerade och förnybara råvaror.* I. Förpackningsråvaror	I. Ej jungfrulig fossila råvara. Återvunnet material. Förnybar råvara (trä, cellulosafiber, bioplast) som är socialt och miljömässigt ansvarsfullt producerad, ej påverkar lokal livsmedelsförsörjning negativt, samt är spårbar. Material med hög återvinningspotential.
Klimat & luft	*Förpackningar som minimerar utsläpp av växthusgaser.* I. Materialval II. Tillverknings/förädlingsprocesser III. Transporter	I. Analys av optimalt material för livsmedlet ifråga. Material från hållbar, förnybar råvara med lågt koldioxidavtryck. Ej fossil jungfrulig råvara. II. Energieffektivisering. Förnybar, hållbar energi i alla tillverknings/förädlingsprocesser. III. Energieffektiva transporter med hög lastgrad. Förnybara, hållbara drivmedel.
Tillverknings- och förädlingsprocesser (inkl packning och tryckeriprocesser)	*Förpackningar som är hållbart producerade och som minimerar negativ påverkan på omgivande miljö samt säkrar giftfria livsmedel.* I. Infrastruktur etablering II. Utsläpp till luft III. Utsläpp till vatten IV. Avfallshantering V. Insatsmedel – kemikalier VI. Livsmedelssäkerhet	I. Bra jordbruksmark och värdefulla biotoper exploateras ej. II. Minimering av ohälsosamma och/eller miljöfarliga ämnen eller partiklar till luft. III. Cirkulära system. Minimering av utsläpp av ohälsosamma och/eller miljöfarliga ämnen eller näring till vatten/hav. IV. Avfall minimeras och recirkuleras i största möjliga mån. V. Ständigt uppdaterad kartläggning och adressering av förekomst av SIN-ämnen i förpackningar, inklusive tryckfärg (KRAVs lista SIN-ämnen i förpackningar). VI. Ingen skadlig kontaminering från material till livsmedel.
Resurseffektivitet	*Förpackningar som minimerar resursanvändningen.* I. Optimering av förpackning II. Återvinning III. Design	I. Optimeringsanalys av matsvinn/livsmedelssäkerhet/bevarad kvalitet kontra förpackningsmaterial/vikt/total energiförbrukning/återvinningsbarhet, t ex förpackning som möjliggör icke-kyld distribution. II. Material för vilka lättillgängliga och effektiva system finns för återvinning. III. Utformning som optimerar transporteffektivitet (utrymme, vikt). Återvinningsbara och förnybara material.

Förpackningar & Emballage Hållbarhetsagenda

	PRIORITERINGAR
Växa toppen = öka andelen	Förpackningar och emballage av hållbarhetscertifierade förnybara råmaterial. • KRAV, FSC (trä, papper, cellulosaplast) • RSB Round Table of Sustainable Biomaterial (bioplaster) • Bon Sucro (sockerrörplast)
	Förpackningar och emballage av certifierat återvunnet förpackningsmaterial. • FSC recycled certifierat papper/kartong • rPET certifierat återvunnen PET
	Resurseffektiva förpackningar med optimal relation kvantitet/kvalitet/typ för långvarigt skydd av livsmedel (valda t ex utifrån KRAVs förpackningslots)
	Förpackningar vars material återvinns. • Plastförpackningar med etablerade, effektiva insamlingssystem (t ex pant) • Plastmaterial av god kvalitet för ökad återvinningspotential.
Lyfta botten = minimera	Förpackningar som består av icke återvinningsbara material och/eller ej passar in i existerande återvinningssystem.
	Plaster med toxiska ämnen, t ex PVC plaster och andra klorbaserade plaster samt plaster som innehåller bisfenoler och ftalater.
	Förpackningar innehållande ämnen från KRAVs lista SIN-ämnen i förpackningar.

Certifieringar

Trovärdiga tredjepartscertifieringar innebär att produktionen är regelbundet kontrollerad av en oberoende revisor. Trovärdighet innebär att resultaten är publikt tillgängliga. Om standarden tillåter märkning av produkter bör det finnas en spårbarhetsstandard. Många certifieringssystem har olika nivåer för spårbarhet. Reglerna för märkning eller påståenden ska vara tydliga och kontrolleras för att undvika missförstånd och minimera förfalskningar. Certifieringar som bygger på aktiv och balanserad medverkan från producenter, köpare och civilsamhället bidrar till att skapa dialog och transparens. Medlemskap i ISEAL Alliance bidrar till hög trovärdighet. ISEAL är en global medlemsorganisation för hållbarhetsstandarder.

Nedanstående certifieringar refereras till på olika nivåer i Hållbarhetsagendorna.

KRAV (www.krav.se):
Svenskt certifierings- och märkningssystem för ekologisk produktion utifrån EUs minimiregler med extra höga krav på djuromsorg, hälsa, socialt ansvar och klimatpåverkan. KRAV verkar för att minimera naturfrämmande ämnen och för att stärka markens långsiktiga produktionsförmåga, skydda den biologiska och genetiska mångfalden. KRAV certifierar även butiker och restauranger.

EU-ekologiskt (https://ec.europa.eu/agriculture/organic/index_en):
Europeiskt certifieringssystem och produktmärkning för ekologisk produktion där minst 95 % av ingredienserna ska vara ekologiskt framställda i enlighet med relevant EU-lagstiftning. Systemet har inga sociala krav.

Fairtrade (www.fairtrade.se):
Ett certifierings- och produktmärkningssystem som bidrar till förbättrade arbets- och levnadsvillkor for odlare/anställda i utvecklingsländer. Fairtrade har ekonomiska, sociala och miljömässiga kriterier, däribland ett minimipris och en utvecklingspremie per råvara. ISEAL-medlem.

Rainforest Alliance (www.rainforest-alliance.org):
Rainforest Alliance certifierar jordbruk enligt en hållbarhetsstandard som adresserar viktiga miljömässiga, sociala och ekonomiska krav. Systemet har extra fokus på bevarande av skyddsvärd natur och biologisk mångfald. Rainforest Alliance-sigillet används för märkning av varor. ISEAL-medlem.
Rainforest Alliance slogs ihop med UTZ i januari 2018 och organisationerna kommer att ha en gemensam standard 2020.

UTZ Certified (www.utz.org):
Certifiering och märkning for kaffe, te, kakao och nötter enligt en hållbarhetsstandard som adresserar viktiga sociala, miljömässiga och ekonomiska krav. ISEAL-medlem.
UTZ slogs ihop med Rainforest Alliance i januari 2018 och organisationerna kommer att ha en gemensam standard 2020.

Svenskt sigill Klimatcertifiering (www.sigill.se):
En tilläggscertifiering till Svenskt Sigill som innebär att företagets verksamhet har vidtagit åtgärder för minskad klimatpåverkan. De viktigaste reglerna för klimatcertifiering handlar om val av foder, kvävegödselmedel, djurvälfärd och energieffektivisering. Produkter från certifierad odling/djuruppfödning kan märkas.

Svenskt sigill Naturbeteskött (www.sigill.se):
En tilläggscertifiering till Svenskt Sigill som innebär att djuren har betat på de svenska naturbetesmarkerna, vilket gynnar biologisk mångfald. Kött från certifierade gårdar kan märkas.

MSC – Marine Stewardship Council (www.msc.org):
Certifierings- och märkningssystem for vildfångad fisk och skaldjur. MSCs miljöstandard for ett välskött och uthålligt fiske används i oberoende granskningar för att bedöma om ett fiske bedrivs på ett hållbart sätt. Fiskbestånden ska vara livskraftiga, den marina miljön värnas och yrkesfisket ska ha en god förvaltning. ISEAL-medlem.

ASC – Aquaculture Stewardship Council (www.asc-aqua.org):
Certifierings- och märkningssystem for odlad fisk och skaldjur som främjar ansvarsfulla odlingsmetoder. Standarden innehåller krav som skyddar naturvärden, biologisk mångfald, vattenresurser samt sociala krav for trygga arbetsförhållanden och respekt för lokalsamhällen. ISEAL-medlem.

RSPO – Roundtable on Sustainable Palm Oil (www.rspo.org):
Certifierings- och märkningssystem for oljepalmsprodukter. Standarden inkluderar viktiga miljömässiga och sociala kriterier så som förbud för avskogning och omvandling av naturliga habitat, krav på trygga arbetsförhållanden, minskad användning av bekämpningsmedel samt respekt för lokalsamhällen.
RSPO har olika spårbarhetsalternativ. ISEAL-medlem.

Certifieringar

RTRS – The Round Table on Responsible Soy (www.responsiblesoy.org):
Certifieringssystem för sojaproduktion. Standarden inkluderar viktiga miljömässiga och sociala kriterier så som förbud att omvandla naturliga habitat, krav på trygga arbetsförhållanden, minskad användning av bekämpningsmedel samt respekt för lokalsamhällen.

ProTerra (www.proterrafoundation.org):
Certifieringssystem för sojaproduktion. Standarden inkluderar viktiga miljömässiga och sociala kriterier så som förbud att omvandla naturliga habitat, krav på trygga arbetsförhållanden, minskad användning bekämpningsmedel samt respekt för lokalsamhällen. ProTerra certifierar endast GMO-fri soja.

Europe Soya/Donau Soja (www.donausoja.org)
Certifieringssystem för sojaproduktion i Europa respektive Donauregionen. Standarden inkluderar viktiga sociala och miljömässiga kriterier såsom förbud att omvandla skog och naturliga habitat, minskad användning bekämpningsmedel, förbud för avdödning av gröda före skörd. Standarden är baserat på EUs regelverk för arbetarvillkor. Certifierar endast GMO-fri soja.

4C Certification (www.4c-services.org).
4C är ett system för certifiering av kaffe. 4C-standarden inkluderar kriterier för viktiga ekonomiska, social och ekologiska aspekter i odlingen av kaffebönor samt i förädlingsprocessen.

FSC – Forest Stewardship Council (www.se.fsc.org):
Certifierings- och märkningssystem för skogsbruk och produkter som timmer, papper, förpackningar, grillkol, gummi och rotting. Systemet omfattar även returpapper. FSC-standarden har fokus på biologisk mångfald och ekologiskt värdefulla miljöer, samt ställer krav på säkra och trygga arbetsförhållanden, att urfolks rättigheter respekteras och att kulturminnen skyddas. ISEAL-medlem.

Bonsucro (www.bonsucro.com/en):
Certifierings- och märkningssystem för sockerrörsproduktion och rörsockerbaserade produkter som rörsocker, melass, bioplaster och etanol. Standarden har både miljömässiga och sociala kriterier och bygger på kontinuerlig förbättring. ISEAL-medlem.

RSB – Roundtable on Sustainable Biomaterials (www.rsb.org):
Certifiering för produkter tillverkade av biomaterial, t.ex. förpackningsmaterial och biobränsle. Standarden inkluderar viktiga miljömässiga och sociala kriterier samt att utsläppen av växthusgaser reduceras med 50%. ISEAL-medlem.

Svanen (www.svanen.se)
Certifieringssystem för dagligvarubutiker. Kriterierna omfattar allt från butikens sortiment och energiförbrukning till hur effektivt butiken sorterar avfall och arbetar med sitt matsvinn. Det statliga bolaget Miljömärkning Sverige ansvarar för Svanen och arbetar utan vinstsyfte på uppdrag av regeringen.

Global G.A.P – Global Good Agricultural Practices (www.globalgap.org):
Certifieringssystem för jordbruksgrödor, boskap och vattenbruk. Standarden har grundläggande kriterier för matsäkerhet, odlingstekniker, djurvälfärd och miljö. Global G.A.P. certifierar på gårdsnivå. Ingen produktmärkning.

GRASP – Risk Assessment on Social Practice
(www.globalgap.org/uk_en/for-producers-new/globalg.a.p.-add-on/grasp):
En tilläggsmodul till Global G.A.P, som innebär extra fokus för arbetarnas levnadsvillkor och välfärd.

Bra Miljöval (www.naturskyddsforeningen.se/bra-miljoval/butiker):
Certifieringssystem for livsmedelsbutiker. Kriterierna verkar för att minska påverkan på miljö, natur och hälsa genom att bland annat fasa ut miljöskadliga kemikalier, minska energianvändningen och mängden osorterat avfall, samt att förenkla for konsumenten att göra hållbara val i butiken genom att erbjuda ett brett grundutbud av ekologiska och miljömärkta produkter.

Initiativet Hållbar Livsmedelskedja

2015 startade tio ledande svenska livsmedelsföretag och Världsnaturfonden WWF Hållbar Livsmedelskedja för att adressera de stora hållbarhetsutmaningarna i livsmedelskedjan. Initiativet har nu 15 företagsmedlemmar.

Målet är att bidra till en väsentligt mer hållbar livsmedelsproduktion och -konsumtion i Sverige år 2030. Det inkluderar såväl svenska som importerade livsmedel. Vi arbetar utifrån övertygelsen att inget enskilt företag sitter ensamma på lösningarna utan nyckel till framtiden är ökad samverkan i värdekedjan. Det är ett gemensamt ansvar att säkerställa att livsmedelsförsörjningen för en växande befolkning kan ske inom de planetära gränserna.

En samsyn på de viktigaste frågorna och konkreta verktyg för att utveckla en mer hållbar livsmedelskedja har skapats av initiativet.

Inom Hållbar Livsmedelskedja arbetar vi i nuläget med att definiera hur varje produktkategori samt hela livsmedelskedjan kan bli mer hållbar, vi utvecklar en Färdplan för 2030 och undersöker hur vi ska minska matsvinnet.

Initiativet har ambitionen att bidra till de globala utvecklingsmålen och framförallt till:

MEDLEMMAR I HÅLLBAR LIVSMEDELSKEDJA

hallbarlivsmedelskedja.se

Använd gärna innehållet men hänvisa till Hållbar Livsmedelskedja som källa.

Bildmaterial och ikoner är skyddade enligt svensk upphovsrätt.

Layout: Björnekull Design